

dipam

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER for DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

ANALİZ

Çağlanur KÜSMENOĞLU

BALKANLAR'DA ABD-RUSYA-ÇİN REKABETİ VE SİRBİSTAN'IN ROLÜ

Temmuz 2026 Sayı: 79

BALKANLAR'DA ABD-RUSYA-ÇİN REKABETİ VE SIRBİSTAN'IN ROLÜ

Soğuk Savaş, 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılması ve 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla sona ermiştir. Bu dönemin ardından Balkanlar, bir süreliğine büyük güç rekabetinin dışında kalmıştır. Ancak 2010'lu yıllardan itibaren bölge yeniden jeopolitik ilginin odağı haline gelmeye başlamıştır. Özellikle Rusya-Ukrayna Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Balkanlar'a yönelik ilgi giderek artmaktadır.

Avrupa Birliği'nin genişleme politikasını sürdürmedeki yavaşlığı ve zaman zaman bu sürecin durma noktasına gelmesi, bölge ülkelerinde yapısal sorunların devam etmesine yol açmıştır. Buna ek olarak demokratik gerileme eğilimleri ve küresel güç dengelerindeki dönüşüm, Balkanlar'ı hem kırılğan hem de dış aktörlerin nüfuzuna açık bir bölge haline getirmektedir. Bu bağlamda, ABD'nin bölgedeki kurumsal ve askerî varlığına karşılık, Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti farklı araç ve stratejilerle etkilerini artırmaya çalışmaktadır. Rusya Federasyonu, Balkanlar'da kimlik, tarih ve özellikle enerji politikaları üzerinden siyasi kırılğanlıkları derinleştirmektedir. Rusya'nın Bosna Hersek'e dolaylı yoldan etki etmek amacıyla Sırp Cumhuriyeti ile geliştirdiği siyasi ilişkiler ve bu yapı üzerinden ayrılıkçı söylemleri desteklemesi bu duruma somut bir örnek teşkil etmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti ise ekonomik araçlar ve altyapı yatırımları yoluyla uzun vadeli bir bağımlılık ilişkisi kurmayı hedeflemektedir. Özellikle Sırbistan ile gerçekleştirilen ulaşım, enerji ve madencilik projeleri, Çin'in bölgedeki ekonomik nüfuzunu artırma stratejisinin temel unsurlarından biridir. Buna karşılık ABD, NATO, uluslararası kurumlar ve ikili ilişkiler aracılığıyla bölgedeki etkisini sürdürmeye çalışmaktadır. Kosova'daki askerî varlığı ve Arnavutluk ile geliştirdiği güvenlik temelli ilişkiler, ABD'nin bölgedeki stratejik konumunun önemli göstergeleri arasında yer almaktadır. Bu durum, Balkanlar'ı farklı güçlerin kesiştiği çok boyutlu bir rekabet alanına dönüştürmektedir.

Bu çalışma, Balkanlar'daki büyük güç rekabetini güç dengesi, sharp power (keskin güç) ve hedging (riskten korunmak için dengeleyici çeşitlendirme/ ikili oynama) stratejileri çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, özellikle Sırbistan'ın söz konusu rekabet içerisindeki konumu analiz edilecektir. Çin'in ekonomik yatırımlar ve finansal araçlar yoluyla geliştirdiği nüfuz stratejisi ile ABD'nin NATO dışındaki araçlar üzerinden yürüttüğü politikalar, güncel olaylar ışığında değerlendirilecektir. Ayrıca, Rusya ve Çin'in Balkanlar'daki stratejik yönelimlerinin ne ölçüde uyumlu olduğu ve bu ilişkinin rekabet mi yoksa tamamlayıcılık mı ürettiği tartışılacaktır. Son olarak, Sırbistan'ın bu çok aktörlü güç mücadelesi

karşısında izlediği dengeleme (balancing) stratejisi ile ABD'nin bölgedeki varlığının askerî boyutun ötesine geçen çok boyutlu yapısı ortaya konulacaktır.

Küçük Ölçekli Devletlerin Stratejik Konumlanması

Uzun yıllar boyunca, uluslararası ilişkiler kuramcıları, devletlerin giderek güçlenen veya potansiyel olarak tehdit oluşturan bir büyük güç ile karşı karşıya kaldıklarında ya bu güce karşı dengeleme (balancing) ya da zayıf devletlerin güçlü devletlerin yanında yer alarak yanaşması (bandwagoning) stratejileri benimsediklerini savunmaktadır. Ancak, son dönem uluslararası literatür ve politika yayınları,

küçük ölçekli devletlerin yükselen bir güce karşı yalnızca dengeleme veya bandwagoing stratejilerine başvurmadığını; aynı zamanda hedging stratejisinden de yararlandığını ortaya koymaktadır. Nitekim birçok analist, küçük devletlerin ne katı biçimde dengeleme ne de katı biçimde bandwagoing politikası izlediğini; aksine, en iyi şekilde "hedging" olarak kavramsallaştırılabilecek bir orta yol benimsediğini ileri sürmektedir.

Dengeleme yaklaşımı, özellikle kendi güvenliklerini koruma stratejisiyle hareket eden küçük ölçekli devletlerin, yükselen bir gücü hem dış dengeleme hem de iç dengeleme yoluyla karşı konulması gereken bir tehdit olarak algılama eğiliminde olduklarını belirtmektedir. Nitekim söz konusu yükselen güce olan coğrafi yakınlık, bu gücün saldırı kapasitesi ve saldırgan niyetinin eşlik etmesi durumunda, bu algı daha da belirgin hale gelmektedir. Bandwagoing yaklaşımı ise devletlerin hızla yükselen bir güce karşı durmak yerine, onun himayesi altına girerek çıkar elde etme karşılığında baskın gücün nüfuzu altına girmeyi kabul ettiklerini ileri sürmektedir. Bununla birlikte, devletlerin saf dengeleme ve saf bandwagoing stratejilerini benimsememelerinin çeşitli nedenleri bulunmaktadır.

Saf dengeleme stratejisi hem stratejik açıdan gereksiz görünmekte hem de politik olarak kışkırtıcı ve ters etki yaratma potansiyeli taşıdığı düşünülmektedir. Ayrıca, ticari fırsatların kaybedilmesine yol açabileceği gerekçesiyle ekonomik açıdan da rasyonel görülmemektedir. Saf bandwagoing stratejisi ise ekonomik açıdan görece makul görünse de küçük ölçekli devletlerin manevra kabiliyetini kısıtlayabileceği için riskli kabul edilmektedir. Günümüzde ise sadece

dengeleme ve yavaşma stratejileri yerine, bir orta yol olarak hedging stratejisi benimsenmektedir. Bu kavram, dengeleme ve bandwagoing ayrı bir alternatif stratejiyi ifade etmekte; aynı zamanda hem küçük ölçekli devletlerin güç yükselişine verdikleri tepkileri hem de büyük güçlerin stratejilerini tanımlamak için kullanılmaktadır.

Küçük ölçekli bir devletin yükselen bir güce karşı uyguladığı strateji, yönetici elitler tarafından iç politikada rejim meşruiyetlerini pekiştirmek amacıyla geliştirilmekte ve şekillendirilmektedir. Rejim meşruiyeti çerçevesi olarak tanımlanabilecek bu argüman, üç temel varsayıma dayanmaktadır. İlk olarak, dış politika tercihleri söz konusudur. Dış politika tercihleri, yönetici elitler tarafından yönetim kapasitelerini etkileyebilecek tüm riskleri azaltmaya yönelik hamleler doğrultusunda belirlenmektedir. İkinci olarak, yönetici elitlerin kendi iktidarlarını meşrulaştırma biçimlerine bağlı olarak riskleri nasıl tanımladıkları önem kazanmaktadır. Son olarak ise bu çerçeve; güvenliği ve iç bütünlüğü koruma, ekonomik büyümeyi sağlama, egemenliği sürdürme ve belirli bir ülkeye özgü rasyonelleştirilmiş bir ideali teşvik etme kapasitelerini kapsamaktadır. Özetle, yönetici elitler yükselen bir gücü ve onun doğuracağı sonuçları kendi meşruiyet bağlamları içerisinde değerlendirmekte ve buna uygun şekilde politika üretmektedir.

Neorealistlere göre, güç dağılımında meydana gelecek herhangi bir değişim küçük ölçekli devletlerde kaygı yaratmaktadır; bu kaygı, söz konusu devletlerin kendi güvenliklerini korumak amacıyla yükselen güce karşı dengeleme stratejilerine yönelmelerini, bu doğrultuda ittifaklarını ve savunma kapasitelerini güçlendirmelerini gerekli kılmaktadır. Buna

karşılık, rejim meşruiyeti yaklaşımına göre yükselen devletin doğrudan ve kaçınılmaz bir etkisi bulunmamaktadır. Bu yapısal değişimin bir kaygı yaratıp yaratmayacağı, küçük ölçekli devletlerin yönetici elitlerinin kendi meşruiyetlerini tehdit edip etmediği veya yeni fırsatlar yaratıp yaratmadığı ile ilişkilendirilmektedir. Şayet büyük gücün yükselişi olumlu algılanmakta ise, bu artışın kabul edilmesi beklenmektedir; buna karşılık, söz konusu yükseliş bir tehdit olarak algılanmakta ise devletin buna karşı dengeleyici stratejiler benimsemesi muhtemel görülmektedir. Ancak yükselişin sonuçları belirsiz veya karmaşık olarak algılanmakta ise, devletin daha karmaşık ve çok boyutlu bir tutum benimsemesi beklenmektedir.

Hedging Stratejisi

Kuik Cheng-Chwee'ye göre hedging terimi, bir ülkenin yüksek belirsizlik ve risk ortamında kendini korumak için tek bir stratejiye bağlı kalmak yerine birden fazla ve çoğu zaman birbiriyle çelişebilen politika araçlarını eş zamanlı olarak kullanarak olası kayıpları minimize etmeye ve getirileri maksimize etmeye çalıştığı bir strateji olarak tanımlanmaktadır. (Kuik, 2008)

Uluslararası siyaset bağlamında riskler; güvenlik, ekonomik ve politik riskler olmak üzere üç temel kategoriye ayrılmaktadır. Bu riskler kimi zaman belirli devlet ve devlet dışı aktörlerin ürünü olmakta, kimi zaman ise yapısal ve kişisel olmayan dinamiklerden kaynaklanmaktadır. Söz konusu riskler küçük devletler için daha yıkıcı etkilere sahip olmakta; büyük güçler ise küçük ölçekli devletlerin risk yönetiminde, istense de istenmese de çoğu zaman önemli bir rol oynamaktadır.

Eğer ki bir devlet, bir aktörü acil ve doğrudan bir tehdit olarak nitelendirmekte

ise, bu aktöre karşı dengeleme stratejisi izleme eğiliminde olacaktır. Buna karşılık, söz konusu aktör tehditten ziyade temel bir destek kaynağı olarak görülmekte ise, devletin bandwagoing stratejisini tercih etmesi yüksek ihtimal taşımaktadır; bu durumda çıkar maksimizasyonu daha da ön plana çıkmaktadır.

Küçük ölçekli devletler, güç dağılımının ne zaman ve nasıl değişeceğini kestirememelerinden kaynaklanan belirsizlik nedeniyle yüksek risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Güç dağılımının tek bir aktör tarafından kontrol edilemeyen sistemik bir süreç olması da bu riskleri artırmaktadır. Bu nedenle küçük ölçekli devletler genellikle taraf tutmaktan kaçınmakta ve büyük güç ilişkilerinin geleceği hakkında kesin öngörülerde bulunmaktan sakınarak hedging stratejisine yönelme eğiliminde olmaktadır. Ancak hedging davranışı, devletin korunma amacıyla bir güce bağlanmaya zorlayacak acil bir tehdidin bulunmaması; devletleri katı biçimde karşıt kamplara bölecek ideolojik fay hatlarının yokluğu ve küçük devletleri taraf seçmeye zorlayacak kapsamlı bir büyük güç rekabetinin bulunmaması gibi koşulların aynı anda sağlandığı durumlarda mümkün hale gelmektedir.

Sırbistan Örneği Üzerinden Hedging Stratejisinin Uygulanışı

Hedging stratejisi beş temel bileşenden oluşmaktadır. Bunlar; ekonomik pragmatizm, bağlayıcı angajman, sınırlı yanaşma (bandwagoing), egemenlik engelleme ve dolaylı dengelemedir. Ekonomik pragmatizm (Economic pragmatism), bir devletin bir büyük güç ile doğrudan ticaret ve yatırım ilişkilerinden elde edebileceği ekonomik kazançları maksimize etmeye çalıştığı bir politikayı

ifade etmektedir. Bu yaklaşım, söz konusu gücü kabul etme ya da reddetme anlamı taşımadığından, stratejik spektrumda nötr bir noktaya karşılık gelmektedir. Nitekim Sırbistan ile Çin arasındaki ilişkilerin en güçlü boyutunu ekonomik pragmatizm oluşturmaktadır. Sırbistan, Çin ile ilişkisini ideolojik bir zemine oturtmaktan ziyade ekonomik fayda odaklı bir çerçevede geliştirmektedir. Altyapı yatırımları, kredi ve finansman olanakları ile sanayi yatırımları aracılığıyla Çin, Sırbistan ile kapsamlı bir ekonomik ilişki kurmaktadır. Bu yönüyle Çin, Sırbistan için Avrupa Birliği'ne bir alternatiften ziyade tamamlayıcı bir ekonomik kaynak olarak konumlanmaktadır.

Bağlayıcı angajman (binding engagement) bir devletin başka bir güçlü aktörle ilişkilerini kurumsal, hukuki veya siyasi mekanizmalar aracılığıyla "bağlayarak" söz konusu aktörün davranışlarını sınırlamaya ve daha öngörülebilir kılmaya çalışması anlamına gelmektedir. Nitekim Sırbistan ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkiler bu duruma örnek teşkil etmektedir. Sırbistan'ın üyeliği henüz tam olarak gerçekleşmemiş olmakla birlikte ve bazı alanlarda Sırbistan tarafından uyum süreci yavaşlatılmakta olsa da aday ülke statüsüne sahip olması, müzakere süreci içerisinde yer alması, Avrupa Birliği müktesebatına uyum sağlama yükümlülüğü ve Avrupa Birliği tarafından uygulanan reform baskısı, Sırbistan'ın iç ve dış politikasını fiilen sınırlandırmakta ve yönlendirmektedir. Bu durum, koşullu bağlayıcı angajman (conditional binding engagement) olarak adlandırılmaktadır.

Yanaşma (Bandwagoing) yaklaşımı, bir devletin mevcut ya da gelecekte elde edebileceği kazançları maksimize etme amacıyla baskın hale gelme potansiyeli taşıyan bir büyük güç ile yakınlaşmayı

tercih ettiği bir politikayı ifade etmektedir. Bu strateji iki biçimde ortaya çıkabilmektedir: saf yanaşma (pure bandwagoing) ve sınırlı yanaşma (limited bandwagoing). Sırbistan ve Çin ilişkisi dikkate alındığında, bu analizde sınırlı yanaşma yaklaşımına odaklanılmaktadır. Sınırlı yanaşma, yalnızca siyasi ortaklık düzeyinde kalmakta ve zorunlu olarak sıfır toplamlı bir nitelik taşımamaktadır. Bu bağlamda, bir devlet yükselen bir güçle sınırlı yanaşma ilişkisi kurarken mevcut hegemon güç ile ilişkilerini de sürdürebilmektedir. Aynı zamanda küçük ölçekli devlet, özerkliğini kaybetmemek ve aşırı bağımlı hale gelmemek amacıyla temkinli bir tutum benimsemektedir. Özetle, sınırlı yanaşma yaklaşımı hiyerarşiden kaçınma stratejisi olarak değerlendirilmektedir. Sırbistan-Çin ilişkisi özelinde, Sırbistan Çin'e tam anlamıyla yanaşmamakta; aynı zamanda Avrupa Birliği ile entegrasyon sürecine devam etmektedir. Bunun yanı sıra, NATO ile ilişkilerini de tamamen koparmamaktadır.

Egemenlik engelleme (sovereignty denial), küçük ölçekli devletler üzerinde aşırı müdahale potansiyeline sahip baskın bir gücün ortaya çıkmasını önlemeyi ve sınırlandırmayı ifade etmektedir. Bu bağlamda, Çin'in Sırbistan için egemenlik kaybını engelleyici bir büyük güç rolü üstlenmesi somut bir örnek olarak değerlendirilmektedir. Özellikle Kosova meselesinde Sırbistan'a diplomatik destek sağlaması ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde olası tanınma süreçlerini sınırlayıcı bir tutum sergilemesi, bu durumu daha da belirgin hale getirmektedir.

Egemenlik engelleme ve bağlayıcı angajman, aynı amaca yönelmiş olmakla birlikte farklı yöntemler içeren iki yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Her iki strateji de büyük gücü, diğer büyük

aktörleri de içeren kurumsal bir ağ içerisinde dâhil ederek etkilemeyi amaçlamaktadır. Ancak yöntem olarak birbirlerinden farklı bir yaklaşım tercih etmektedirler. Bağlayıcı angajman, karşılıklı çıkarların varlığına vurgu yapan ve ikna edici bir yaklaşım benimsemektedir. Buna karşılık, egemenlik engelleme daha örtük ve nispeten çatışmacı bir mesaj içermektedir. Bu bağlamda, söz konusu strateji, baskın gücün hegemonik bir dayatma girişiminde bulunması durumunda diğer güçlerle yakınlaşabileceği yönünde dolaylı bir mesaj vermektedir.

Son olarak dolaylı dengeleme ise, bir devletin yaygın ve belirsiz risklere karşı askerî iş birliğini geliştirme ve kendi askerî kapasitesini artırma yoluyla diğer aktörlere karşı önlem almasını ifade etmektedir. Dolaylı dengeleme, yumuşak dengelemeden farklı olarak gayri resmî askerî hizalanmaları ifade etmemektedir. Bu çerçevede, dolaylı dengelemeye örnek olarak Sırbistan'ın tutumu gösterilebilmektedir. Sırbistan, doğrudan Avrupa Birliği veya Batı'ya karşı bir dengeleme stratejisi izlememektedir. Ancak Çin ile ilişkilerini geliştirerek Batı'ya olan bağımlılığını azaltmakta ve pazarlık gücünü artırmayı hedeflemektedir.

Tüm bu bileşenler göz önüne alındığında, hedging stratejisinin özünde iki yönlü bir yaklaşım barındırdığı görülmektedir. Hedging stratejisi iki yönlüdür; zira aynı anda birbirini dengeleyen iki farklı politika setinin eş zamanlı olarak uygulanmasına dayanmaktadır. Ekonomik pragmatizm, bağlayıcı angajman ve sınırlı yavaşmadan oluşan ilk set, getiri maksimizasyonuna (maximization of gains) yönelik bir çerçeve sunarken; egemenlik engelleme ve dolaylı dengeleme ikinci seti oluşturmaktadır. Bu bağlamda hedging, olumlu senaryolardan fayda sağlamayı mümkün kılarken,

olumsuz senaryolara karşı hazırlıklı olmayı ve hatta bu senaryolardan kaçınmayı sağlayan bir strateji olarak değerlendirilmektedir. Söz konusu iki politika setinin eş zamanlı uygulanması, küçük ölçekli devletlerin belirsiz bölgesel düzenin doğurabileceği riskleri dengelemesini amaçlamaktadır.

Sonuç olarak, devletlerin yükselen bir güce verdikleri tepkilerin temelinde, yönetici elitlerin kendi iç meşruiyetlerini güçlendirme ve yeniden üretme çabaları yatmaktadır. Hedging stratejisi ile devletler hem kazançlarını maksimize etme imkânına ulaşmakta hem de kayıplarını minimize etme olanağı elde etmektedir.

Balkanlar'da Rusya ve Çin'in Keskin Güç Kullanımı

Demokrasilerdeki farkındalık eksikliği, Rusya ve Çin gibi otoriter rejimlerin modern koşullara uygun daha güçlü etki teknikleri üretmelerini sağlayacak ortamı hazırlamıştır. Rusya ve Çin'in iç politikada egemenlik ve rejim güvenliğini önceleyen politikalar izlerken, dış politikada demokratik sistemlerin açıklıklarından yararlanarak etki kapasitesini artırmaya çalıştıkları yönünde literatürde çeşitli değerlendirmeler yer almaktadır. Buna istinaden demokrasiyi nispeten daha az çekici göstermeye yönelik bir strateji belirlemişlerdir. Bu durumun somut ve güncel örneklerini özellikle Balkanlar'da görebilmekteyiz. Örneğin, Bosna-Hersek'te Sırp Cumhuriyeti lideri Milorad Dodik'in uluslararası kamuoyuna yönelik tarihsel anlatıları siyasi amaçlar doğrultusunda yeniden biçimlendirerek hedef kitlelere yönelik söylem manipülasyonu, bunun somut bir örneği olmaktadır. Aynı şekilde, bölgede medya özgürlüğünün zayıflaması ve kısıtlanması, dezenformasyona açıklığı

artırarak dış etkilere açık hâle gelmesine sebep olmaktadır.

Rusya'nın dezenformasyon faaliyetlerinin, özellikle ABD ve AB ülkeleri başta olmak üzere demokratik sistemlerin meşruiyetine ve kurumsal yapılarına yönelik etkiler yarattığı yönünde çeşitli değerlendirmeler bulunmaktadır. Balkanlar'da bu durum, Sırbistan ve Bosna-Hersek bağlamında Batı karşıtı söylemlerin yaygınlaşması ve NATO üyeliğine ilişkin tartışmaların yoğunlaşması şeklinde kendini göstermektedir. Nitekim Bosna-Hersek'in NATO üyeliği konusundaki siyasi tartışmalar ve bölgesel aktörlerin farklı yönelimleri, büyük güçler arasındaki etki rekabetinin somut örneklerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Çin ve Rusya'nın yöntemleri farklılık gösterse bile her iki ülkenin de devlet egemenliği ve rejim istikrarını önceliklendiren yönetim anlayışlarına sahip olduğu sıklıkla vurgulanmaktadır. Küreselleşmenin hızlanmasıyla birlikte bu ülkelerin, demokratik sistemlerin sunduğu açıklıklardan yararlanarak siyasi ve medya alanlarında etki kapasitelerini artırdığına dair değerlendirmeler literatürde yer almaktadır. Bu etki faaliyetleri küresel ölçekte tartışılmakta ve özellikle kurumsal yapıları daha kırılgan olan ülkelerde daha belirgin hâle geldiği ileri sürülmektedir.

Balkanlar'da yürütülen etki politikaları, medya ve siyasi araçların ötesinde, ekonomi ve enerji alanlarını da kapsayan temel dış politika araçları üzerinden şekillenmektedir. Örneğin, Çin'in altyapı projeleri ve ekonomik yatırımlar aracılığıyla Balkan ülkelerinde artan varlığı, ekonomik araçların siyasi etki üretmek için kullanıldığını göstermektedir.

Joseph Nye'in tanımına göre yumuşak güç, kültür ve değerlerin yarattığı cazibeye

dayanmaktadır; ancak günümüzdeki otoriter rejimlerin uyguladığı yöntemler bu kavram ile kesin olarak karşılanamamaktadır (Walker & Ludwig, 2017). Bu yöntemler daha zararlı hedefler güden, sansür ve bilgi kontrolü içeren ve demokratik toplumların açık yapısına sızan bir nitelik taşımaktadır. Bundan dolayı son yıllarda ortaya çıkan bu etki biçimi "keskin güç (sharp power)" olarak tanımlanmaktadır.

Keskin güç, hedef ülkelerin ortamlarına sızan, onları manipüle eden ve parçalayan bir etki türü olarak değerlendirilmektedir. Bu rejimler, insanları ikna etmek yerine onlara ulaşan bilgiyi manipüle ederek ya da çarpıtarak yönlendirmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda mevcut toplumsal ayrışmaları daha da derinleştirme ve genişletme kapasitesine sahiptir. Sert gücün açık ve doğrudan etkisinin aksine keskin güç daha gizli ve dolaylı yöntemlerle işlemektedir.

Balkanlar'da son dönemde yaşanan siyasi krizler ve protestolar da dış etkilere açık kırılgan zeminler yaratmakta ve bu kırılganlığın giderek derinleşmesine sebep olmaktadır. AB entegrasyon süreçlerinin yavaşlaması veya siyasi çıkmazlar, dış etki faaliyetleri için uygun alanlar yaratmaktadır

Çin, ekonomik gücünü ve dışa açılma stratejisini kullanarak kendisini diğer ülkelere alternatif bir kalkınma modeli olarak sunmakta ve "kazan-kazan" söylemiyle kültürel araçlar aracılığıyla etkisini genişletmektedir. Rusya ise özellikle genç demokrasilerde medya, dezenformasyon ve bölgesel aktörlerle kurduğu ilişkiler sayesinde etki kurmayı amaçlamaktadır. Her iki ülke de yerel kurumlarla kurdukları ortaklıklar sayesinde bu keskin güç stratejilerini daha etkili hâle getirmektedir.

Bu çerçevede, devletlerin ekonomik faaliyetleri sadece ticari amaçlarla sınırlı kalmayıp aynı zamanda dış politika hedefleri doğrultusunda stratejik bir araç olarak kullanılabilir. Çin'in ekonomik araçları diğer etki mekanizmalarıyla birlikte ve çoğu zaman dolaylı yöntemlerle kullandığı yönünde literatürde çeşitli değerlendirmeler bulunmaktadır. Benzer şekilde Rusya ve Çin'in, demokratik sistemlerin sunduğu açıklıklardan yararlanarak etki kapasitelerini artırmaya çalıştıkları ifade edilmektedir. Bu durum, devletlerin kendi rejimlerinin aleyhine olan söylem ve politikaları sınırlandırma eğilimiyle de ilişkilendirilebilir. Bu bağlamda Rusya ve Çin'in, keskin güç (sharp power) olarak tanımlanan araçları kullanarak bu politikaları sürdürdükleri ve etki alanlarını genişletmeye çalıştıkları değerlendirilmektedir.

Özetle, Rusya ve Çin her ne kadar farklı yöntemler tercih etse de her ikisi de demokratik sistemlerin açıklığından yararlanarak bu yapıyı kendi lehlerine kullanmaktadır. Balkanlar, bu sürecin en somut ve güncel olarak görülebildiği bölgelerden biri olarak değerlendirilmektedir. Medya zayıflığı ve baskısı, siyasi kutuplaşma, ekonomik bağımlılıklar ve dış politika yönelimlerdeki belirsizlikler, otoriter devletlerin keskin güç stratejilerinin etkisini artırmaktadır. Bu sebeple bu yöntemler, demokratik sistemlerin işleyişini değiştirmeye yönelik sistemik ve çok katmanlı bir müdahale olarak değerlendirilmektedir.

ABD, Rusya ve Çin'in Balkanlar'daki Etki Araçları

Balkanlar, günümüzde ABD, Rusya ve Çin arasında gün geçtikçe ivme kazanmakta olan bir rekabet sahası haline gelmektedir. Bu üç aktör de bölgedeki nüfuzunu çeşitli araçlarla artırmaya ve genişletmeye çalışmaktadır. ABD'nin, Rusya'nın ve Çin'in Balkanlardaki araçları bazı noktalardan birbiriyle benzeşmekteyken bazı noktalardan ayrılmaktadır.

a) ABD

ABD'nin Balkanlardaki varlığı yalnızca NATO üzerinden sınırlandırılmamaktadır. Örneğin, ABD'nin Kosova'da Camp Bondsteel üssü aracılığıyla sürdürdüğü askeri varlık ve Kosova Güvenlik Gücü'nün (KSF) eğitimi ve kapasite geliştirilmesine yönelik katkıları, bu varlığın somut örneklerinden biridir. Ayrıca ABD'nin bölgeye ekonomik destek sağlaması ve bölgedeki kurum ve kuruluşlarla ikili güvenlik işbirliği yapması, bölgede aktif bir rol almakta olduğunu göstermektedir.

ABD'nin Balkanlarda kullanmakta olduğu araçlar, üç temel başlık altında ele alınabilmektedir. Bu başlıklardan ilki NATO ve askeri işbirlikleri olmaktadır. Sırbistan, her ne kadar hâlâ bir NATO müttefiki olmasa da ABD, Bosna-Hersek, Kuzey Makedonya ve Karadağ gibi ülkelerin savunma reformlarını desteklemektedir. Buna örnek olarak, Sırbistan ile 2006 yılında Barış için Ortaklık Programı ve 2015 yılında Bireysel Ortaklık Eylem Planı anlaşmaları yapılmış ve bu yolla istikrar koalisyonlarına katılımı teşvik edilmiştir.¹ Ayrıca NATO bünyesinde bulunan birlikler aracılığıyla bölgedeki orduların modernleştirilmesi için Amerikan eğitim ve lojistik desteği

¹ "China's Rising Influence in the Western Balkans", *Small Wars Journal*, 5 Kasım 2025,

<https://smallwarsjournal.com/2025/11/05/chinas-rising-influence-in-the-western-balkans/>

sağlanmaktadır. Bunların yanı sıra, Kosova ile Sırbistan arasındaki gerginliklerde ABD arabulucu bir rol üstlenmektedir. Buna örnek olarak, Kosova'da ABD geçici maslahatgüzarı John Ginkel'in çeşitli diplomatik temasları gösterilebilmektedir.

İkinci başlık ekonomik ve finansman araçlarıdır. Özellikle son dönemde ABD, bölgedeki altyapı projelerine fon sağlayabilmek amacıyla çeşitli finans kurumlarını devreye sokmaktadır. Dışişleri Bakanlığı'nın teşvikiyle Batı Balkan Yatırım Çerçevesi ile Biden yönetiminin Gelişim Finans Kuruluşu ve Küresel Altyapı ve Yatırım Ortaklığı girişimleri, Çin'in sağladığı kredilere alternatif oluşturmak amacıyla ortaya çıkmaktadır. Bu araçlar, enerji ve ulaşım gibi altyapı projeleri için düşük faizli krediler sunmakta ve böylece hem ekonomik hem de stratejik bir etki yaratmaktadır. Örneğin, Bosna-Hersek'in Rusya'ya enerji bağımlılığını azaltmak amacıyla Güney Doğal Gaz Boru Hattı Projesi desteklenmektedir.² Bu sayede Rus gazına olan bağımlılık azaltılmaktadır. ABD, bu tür eylemlerle hem bir etki alanı inşa etmekte hem de enerji arz güvenliğini artırarak Rusya'nın stratejik hamlelerini dengelemeye çalışmaktadır.

Üçüncü başlık ise diplomasi ve politika araçlarıdır. ABD, Batı Balkanların demokratikleşme yönündeki reformlarını yönlendirebilmek amacıyla çeşitli inisiyatifler kullanmaktadır. Örneğin, 2025 yılında imzalanan Batı Balkanlar Demokrasi ve Refah Yasası gibi düzenlemeler, bölgedeki istikrarsızlığa neden olan aktörlere yönelik yaptırımları

resmileştirmekte ve bu şekilde bir yaptırım mekanizması oluşturmaktadır.

Ayrıca ABD yönetimlerinin bölgedeki liderlerle kurmakta olduğu kişisel ilişkiler de diplomatik baskı aracı olarak kullanılmaktadır. Örneğin, Mart 2026'da Bosna-Hersek Cumhurbaşkanı Denis Bećirović'in Washington ziyareti sonrasında yaptığı açıklamalar, ABD'nin çok etnikli Bosna-Hersek'i desteklemeye devam etmekte olduğunu ortaya koymaktadır.³ Bu tür ifadeler, ABD'nin bölgedeki politikalarını pekiştirmekte ve Sırbistan-Kosova gibi hassas sorunlarda taraflar arasındaki gerilimi azaltmaya yönelik bir etki yaratmaktadır.

Tüm bunların sonucunda ABD'nin Balkanlar'daki stratejisinin çok katmanlı bir yapı sergilemekte olduğu görülmektedir. NATO aracılığıyla güvenlik işbirlikleri sürdürülmekteyken, yatırımlar, finansman modelleri ve diplomatik girişimler ile Çin ve Rusya'nın stratejik hamlelerine karşı bir denge unsuru oluşturulmaktadır. Nitekim ABD, Balkanlarda Çin-Rus nüfuzunun yayılmasını önlemeyi, önleyemediği durumlarda ise sınırlamayı amaçlamaktadır. Çeşitli basın-yayın organlarında da ifade edilmekte olduğu üzere ABD, Balkan ülkelerini ekonomik kalkınma programları ve altyapı işbirlikleri aracılığıyla Batı ekseninde tutmayı hedeflemektedir. Bu duruma Batı Balkanlar İşbirliği Zirvesi gibi etkinlikler somut örnek oluşturmaktadır.

² Atlantic Council, "2026 Will Be a Big Year in the Western Balkans: Here's What to Watch", <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/2026-will-be-a-big-year-in-the-western-balkans-heres-what-to-watch/>.

³ N1, "Ginkel razgovarao s Bećirovićem: SAD će nastaviti podržavati multietničku Bosnu i Hercegovinu", <https://n1info.ba/vijesti/ginkel-razgovarao-s-becirovicem-sad-ce-nastaviti-podrzavati-multietnicku-bosnu-i-hercegovinu/>.

b) Rusya

Rusya, Balkanlar'da tarihsel ilişkilerini ve enerji alanındaki konumunu bir etki kaynağı olarak kullanmaktadır. Rusya'nın kullandığı etki kaynakları üç başlık altında sınıflandırılabilir. İlk olarak enerji bağımlılığı, Rusya'nın temel etki kaynaklarından biridir. Balkan ülkeleri uzun yıllardır Rusya'dan doğalgaz ve ham petrol temin etmektedir. Rusya, bu sayede enerji anlaşmaları aracılığıyla bölgedeki politik süreçler üzerinde etkide bulunma imkânı elde etmektedir. Örneğin, Karadağ'daki Rus yatırımları ve Sırbistan'ın Türk Akım bağlantısı üzerinden gaz temin etmesi bu duruma örnek oluşturmaktadır. Ayrıca Rusya, nükleer enerji alanındaki işbirlikleri gibi yöntemlerle Balkan ülkelerinin enerji altyapısında da yer almaktadır. Bu durum, bölge ülkelerinin enerji alanında Rusya ile olan ilişkilerini sürdürmesine neden olmakta ve AB entegrasyonu veya NATO üyeliği gibi süreçlerin seyrini dolaylı olarak etkileyebilmektedir.

İkinci olarak yumuşak güç ve ideolojik araçlar, Rusya'nın etki kaynakları arasında yer almaktadır. Jamestown Foundation⁴ tarafından yapılan analizlere göre Rusya, Balkanlar'da aşırı sağ hareketler, Ortodoks dini ağlar ve çeşitli siyasi aktörler üzerinden etkisini artırmaya çalışmaktadır. Özellikle Sırbistan'da medya ve iletişim araçları aracılığıyla belirli yönetim modellerine ilişkin olumlu söylemler yaygınlaştırılmaktadır. Sırbistan'daki seçim süreçlerinde, Rusya ile yakın ilişkileri savunan siyasi aktörlerin söylemlerinin öne çıktığı ve dış politika tartışmalarının iç siyasete yansıdığı görülmektedir. 2026 yılının ilk çeyreğinde Sırp muhalefetinin, hükümetin Rusya'yı stratejik ortak olarak

tanımlamasına yönelik eleştirilerde bulunmakta olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, Rusya'nın etkisinin iç politikada nasıl yansımakta olduğuna dair bir örnek teşkil etmektedir.

Üçüncü olarak askeri-teknik işbirliği, Rusya'nın bir diğer etki aracıdır. Rusya, Sırbistan ordusuna çeşitli askeri teçhizat sağlamaya devam etmektedir. Bununla birlikte son dönemde Çin'in de bölgedeki etkisini artırma çabaları, Rusya'nın silah satışlarında kısmi bir azalmaya neden olmakta ise de Sırbistan'ın Sovyet/Rus menşeli sistemlere olan bağımlılığı devam etmektedir. Bu nedenle Sırbistan, mevcut askeri kapasitesini sürdürülebilmek ve modernize edebilmek amacıyla Rusya ile teknik işbirliğini sürdürmektedir. Nitekim 2025 yılında Sırbistan, Sovyet yapımı MiG-29 savaş uçaklarını modernize etmek amacıyla Rus teknik desteği almaktadır.

Tüm bunlar birlikte ele alındığında, Rusya'nın Balkanlar'da yürütmekte olduğu politikanın enerji, ideoloji ve askeri işbirliği araçları üzerinden çok boyutlu bir etki oluşturmayı hedeflemekte olduğu görülmektedir. Bu çerçevede bazı analizlerde, Rusya'nın bölgedeki etkisinin yönetim anlayışları ve siyasal yönelimler üzerinde dolaylı etkiler yaratmakta olduğu ifade edilmektedir.

c) Çin

Çin'in Balkanlara yönelik politikasında temel olarak ekonomik yatırımlar ve altyapı projeleri yer almaktadır. Özellikle Sırbistan, Çin'in Avrupa'daki önemli yatırım alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Bu yatırımlar çeşitli sektörlerde yayılmaktadır. Örneğin, Novi Sad Demiryolu İstasyonu gibi

⁴ Jamestown Foundation, "Moscow Leverages Extremism in the Balkans", <https://jamestown.org/moscow-leverages-extremism-in-the-balkans/>

büyük inşaat projeleri, otoyollar, köprüler, enerji santralleri ve maden tesisleri bu çeşitliliği göstermektedir.

Balkan bölgesindeki ülkeler ele alındığında, Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi (Belt and Road Initiative) kapsamında tarım, ulaşım ve finans sektörlerinde ilişkilerini geliştirmekte olduğu görülmektedir. Çin finansmanı, çoğu zaman farklı kredi koşulları çerçevesinde sağlanmaktadır. Örneğin, Karadağ'da otoyol projesi kapsamında alınan kredilerin 2025 yılında borç sürdürülebilirliği tartışmalarına yol açmakta olduğu ifade edilmektedir. Buna ek olarak, teknoloji ve altyapı alanında kurulan işbirlikleri de Çin'in bölgedeki varlığının bir parçası olmaktadır. Huawei ve ZTE gibi Çinli firmaların Telekom altyapısında yer alması buna örnek teşkil etmektedir. Çeşitli analiz ve basın kaynaklarında, bölge dışı aktörlerin bu tür işbirliklerini yakından izlemekte olduğu belirtilmektedir. Çin ayrıca yapay zekâ, siber güvenlik ve gözetim teknolojileri gibi alanlarda teknik işbirliği imkânları sunarak Balkan ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmektedir. Örneğin, Sırbistan'ın Çin yapımı CH-92A insansız hava araçları ile FK-3 hava savunma sistemlerini tedarik etmesi, Çin askeri teknolojisinin bölgedeki varlığına örnek oluşturmaktadır.⁵

Çin'in Balkanlar politikası genel olarak çok boyutlu bir çerçevede değerlendirilmektedir. Bu politikada ideolojik unsurların sınırlı düzeyde yer aldığı, daha çok ekonomik işbirliği ve kalkınma odaklı bir yaklaşımın benimsendiği ifade edilmektedir. Çin, kendisini ekonomik fırsatlar sunan bir ortak

olarak konumlandırmaktadır. Sırbistan'da Vučić yönetimi döneminde Çin ile geliştirilen işbirliklerinin, özellikle kısa vadeli ekonomik faydalar açısından tercih edilmekte olduğu görülmektedir. Örneğin, 2019 COVID-19 sürecinde Çin'den sağlanan tıbbi yardımlar ve yatırımların kamuoyundaki görünürlüğü artırdığı ifade edilmektedir. Bununla birlikte, bu işbirlikleri şeffaflık, borçlanma koşulları ve yönetim ilkeleri açısından bazı eleştirilere de konu olmaktadır. Nitekim bazı basın kaynaklarında, Sırbistan'da yaşanan inşaat kazaları sonrasında Çin finansmanlı projelerin şeffaflığına yönelik tartışmaların gündeme geldiği aktarılmaktadır.⁶

Sonuç olarak, Çin'in Balkanlar'daki temel yaklaşımının ekonomik araçlar ve altyapı yatırımları üzerinden şekillendiği görülmektedir. Çin, büyük ölçekli projeler ve finansman imkanları aracılığıyla bölge ülkeleriyle ilişkilerini derinleştirmektedir. Bu süreç, kısa vadede ekonomik gelişimi desteklediği; uzun vadede ise bölgedeki ekonomik ve stratejik dengeler üzerinde etkiler yarattığı yönünde değerlendirilmektedir. Çin'in Balkan politikası, Batılı kalkınma modellerine alternatif bir yaklaşım olarak sunulmakta ve etkisini büyük ölçüde ekonomik işbirlikleri ve altyapı yatırımları üzerinden oluşturmaktadır.

Rusya ve Çin Etkileşimi

Rusya ve Çin'in Balkanlardaki politikaları hem farklı nitelikler taşımakta hem de belirli ölçülerde örtüşmektedir. Zira hem Rusya hem de Çin, Batı'nın Balkanlardaki etkisini sınırlamayı amaçlamaktadır. RUSI

⁵ Reuters, "NATO Partner Serbia Admits Buying Chinese Missiles After Photos Leaked", 13 Mart 2026, <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/nato-partner-serbia-admits-buying-chinese-missiles-after-photos-leaked-2026-03-13/>.

⁶ Center for European Policy Analysis (CEPA), "Hidden Costs: China's Growing Economic Grip on Serbia", <https://cepa.org/article/hidden-costs-chinas-growing-economic-grip-on-serbia/>.

tarafından kaleme alınan bir analizde⁷, Rusya ve Çin'in Sırbistan'daki stratejik yaklaşımları farklılık göstermekte olsa da, ortak hedefler doğrultusunda açık rekabetten ziyade işbirliği eğilimli bir ilişki sergilediği ifade edilmektedir. Aynı analizde, Çin'in Rusya'nın Balkanlar'da sürdürdüğü dijital ve kültürel etki alanlarına doğrudan müdahil olmadığı; daha çok pragmatik bir yaklaşımla bilim, teknoloji ve altyapı alanlarında derinleşmeye yöneldiği belirtilmektedir. Bu çerçevede Çinli aktörlerin, örneğin Sırbistan'ın Ortodoks kimliği etrafında şekillenen Rus etkisine doğrudan bir meydan okuma yerine, ekonomik ve lojistik alanlarda Rusya ile çatışma yaratmayan bir strateji izlediği görülmektedir.

Her iki aktörün Balkanlardaki politikaları, NATO ve AB genişlemesini sınırlandırmak gibi benzer hedeflere dayanmakta; ancak kullanılan yöntemler farklılık göstermektedir. Rusya daha çok tarihsel bağlar ve askeri-teknik işbirliği üzerinden etki oluşturmaya yönelmekteyken, Çin altyapı yatırımları ve finansman araçları aracılığıyla bölgedeki varlığını güçlendirmektedir. Bu nedenle Rusya ve Çin arasında doğrudan ve yoğun bir rekabetten ziyade, sınırlı düzeyde bir uyum ve örtük bir koordinasyon bulunduğu ifade edilmektedir. Örneğin, Sırbistan'ın izlediği çok yönlü denge politikası kapsamında hem Rusya hem de Çin ile ilişkilerini sürdürmesi, bu çok aktörlü yapının bir yansıması olarak değerlendirilmektedir.

Çeşitli analiz ve basın kaynaklarında da Rusya-Çin ilişkisi, doğrudan çatışmadan kaçınan ve yer yer örtüşen çıkarlar temelinde şekillenen çok aktörlü bir

etkileşim biçimi olarak ele alınmaktadır. Bununla birlikte, iki aktörün çıkarlarının bazı durumlarda farklılaşabileceği de göz ardı edilmemektedir. Örneğin, her iki aktörün de Sırbistan gibi ülkelerle uzun vadeli stratejik ilişkiler kurma arayışı, gelecekte rekabet unsurlarını da beraberinde getirebilmektedir. Ancak 2026 yılı itibarıyla mevcut veriler çerçevesinde, Rusya ve Çin'in Balkanlardaki ilişkilerinin daha çok rekabetten kaçınan ve işbirliği unsurları barındıran bir yapı sergilediği değerlendirilmektedir. Bu duruma örnek olarak, Çin'in Balkan ülkelerine yönelik yatırım programlarına Rusya tarafından açık bir karşı çıkışın bulunmadığı; benzer şekilde Rusya'nın da Çin projelerini doğrudan hedef alan bir strateji izlemediği gösterilmektedir. Ayrıca Rusya'ya yakın aktörlerin de Çin yatırımlarına yönelik belirgin bir tepki ortaya koymadığı gözlemlenmektedir.

Sırbistan'ın Hedging Stratejisi

Sırbistan'ın dış politikası, Batı'nın taleplerine uyum sağlamaya çalışırken aynı zamanda Rusya ve Çin ile yakın ilişkiler kurarak bir hedging stratejisi izlemektedir. Sırbistanlı liderler bu durumu zaman zaman "iki sandalyeli politika" olarak ifade etmektedir.

Aleksandar Vučić, Çin'i Rusya'ya kıyasla daha önemli bir Doğu ortağı olarak tanımlamakta ve Batı'nın Sırbistan'a yönelik yaptırım taleplerini reddederken Çin ile kurulan stratejik ilişkilerin önemini vurgulamaktadır. Vučić yönetimi, Batı ile işbirliğini sürdürürken aynı zamanda Doğu ile dengeli ilişkiler geliştirmeye çalışmaktadır.⁸ Bu çerçevede Sırbistan

⁷ Veerle Nouwens ve Emily Ferris, *Sino-Russian Interests in Serbia: Competitive, Coordinated or Complementary?*, Royal United Services Institute for Defence and Security Studies (RUSI)

⁸ Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL), "Serbia, Xi Visit, China Relations, Vucic, Russia", <https://www.rferl.org/a/serbia-xi-visit-china-relations-vucic-russia/32936674.html>.

yönetimi, bir yandan Çin yatırımlarına olumlu yaklaşmakta, diğer yandan Rusya ile tarihsel ve kültürel bağları öne çıkaran söylemleri sürdürmektedir. Örneğin, Vučić'in Birleşik Arap Emirlikleri ziyareti sırasında yaptığı açıklamalarda, Çin'in Sırbistan'ın savunma kapasitesine sağladığı katkılar ile Rusya ile olan ilişkiler aynı çerçevede ele alınmaktadır.

Bu dengeleme stratejisinin ekonomik boyutu da bulunmaktadır. Beeker (2021), Sırbistan'ın izlediği dengeleme politikasında iki temel unsurun öne çıktığını belirtmektedir: ekonomik faydalar ve Kosova meselesi. Sırbistan, AB entegrasyonu sürecinde temkinli ilerlerken, Çin'den sağlanan krediler aracılığıyla özellikle enerji ve inşaat sektörlerinde ekonomik faaliyetlerini sürdürmektedir. Aynı zamanda Kosova konusunda Rusya'dan diplomatik destek talep etmektedir.

Sırbistan'ın askeri işbirlikleri de bu stratejiyi yansıtmaktadır. Nitekim çeşitli kaynaklarda⁹, Sırbistan'ın Çin'den belirli füze sistemleri tedarik ettiği ifade edilmektedir. Bu durum, Sırbistan'ın yalnızca NATO sistemlerine değil, aynı zamanda Rusya ve Çin menşeli askeri teknolojilere de yöneldiği göstermektedir. Bununla birlikte, 2024 yılında Fransa'dan savaş uçağı sipariş edilmesi, Batı ile askeri işbirliğinin de sürdürüldüğünü ortaya koymaktadır.¹⁰ Dolayısıyla Sırbistan ordusu hem Batılı hem de Doğulu sistemlerin bir arada kullanıldığı karma bir yapı

sergilemektedir. Bu durum, dengeleme stratejisinin askeri alandaki yansıması olarak değerlendirilmektedir.

Çeşitli haber kaynaklarında, Kosova gibi komşu aktörlerin Sırbistan'ın Çin'den gerçekleştirdiği silah alımlarını güvenlik riski olarak değerlendirdiği ifade edilmektedir. Buna karşılık Sırbistan yönetimi, bu tür adımları savunma kapasitesinin modernizasyonu çerçevesinde gerekçelendirmektedir. Buna paralel olarak Sırbistan, NATO ortaklık programlarına katılarak teknik uyumunu artırmakta; ancak bu süreci bağlayıcı üyelik yükümlülüklerini üstlenmeden yürütmektedir. Bu durum, Sırbistan'ın resmi olarak tarafsız bir konumda kalmaya devam ederken çok yönlü bir dış politika izlediğini göstermektedir.

Sırbistan'ın dengeleme stratejisinin sürdürülebilirliği ise çeşitli tartışmalara konu olmaktadır. Rusya-Ukrayna Savaşı sonrasında Batı'nın beklentilerinin daha belirgin hale gelmesi, Sırbistan'ın bu denge politikasını sürdürmesini zorlaştırabilecek bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Örneğin Kosova Savunma Bakanı Maçedonci'nin Sırbistan'ın Çin'den aldığı balistik füzelerin bölge istikrarına tehdit ettiğini söylemesi¹¹, Sırbistan'ın Çin'den tedarik ettiği askeri sistemlerin bölgesel istikrar açısından risk oluşturabileceği yönünde görüşler dile getirilmektedir. Buna karşın Sırp yetkililer hem Batı hem de Doğu ile ekonomik ve siyasi ilişkileri geliştirme yönündeki politikalarını

⁹ Reuters, "NATO Partner Serbia Admits Buying Chinese Missiles After Photos Leaked", 13 Mart 2026, <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/nato-partner-serbia-admits-buying-chinese-missiles-after-photos-leaked-2026-03-13/>

¹⁰ Reuters, "NATO Partner Serbia Admits Buying Chinese Missiles After Photos Leaked", 13 Mart 2026, <https://www.reuters.com/business/aerospace->

[defense/nato-partner-serbia-admits-buying-chinese-missiles-after-photos-leaked-2026-03-13/](https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/nato-partner-serbia-admits-buying-chinese-missiles-after-photos-leaked-2026-03-13/).

¹¹ Kosovo Online, "Makedonci: Rakete koje je Srbija kupila od Kine predstavljaju pretnju za region", 16 Mart 2026, <https://www.kosovo-online.com/vesti/politika/macedonci-rakete-koje-je-srbija-kupila-od-kine-predstavljaju-pretnju-za-region-16-3>.

sürdürmektedir. Vučić, Çin ve Rusya ile ilişkilerin kontrollü ve dengeli bir şekilde derinleştirilmekte olduğunu ifade etmektedir. Bu yaklaşım, Sırbistan'ın uluslararası sistemde iki güç merkezi arasında denge kurarak hareket etme çabasının bir yansıması olarak değerlendirilmektedir.

Dolaylı Bir Rekabet Alanı Olarak Balkanlar

Balkanlardaki rekabet, genellikle doğrudan silahlı çatışma yerine sembolik ve yapısal mücadele biçiminde ortaya çıkmaktadır. Bölgedeki büyük güçler, kendi aralarındaki rekabeti Balkan ülkeleri üzerinden dolaylı yollarla sürdürmektedir. Örneğin, Rusya'nın son yıllarda bölgedeki nüfuzunu artırmak amacıyla başvurduğu araçlar daha çok propaganda faaliyetleri ve organizasyonel ağlar üzerinden şekillenmektedir. Buna karşılık Çin'in bölgedeki stratejisi ekonomik ilişkiler ve altyapı yatırımları üzerinden ilerlemektedir. ABD ise NATO çerçevesinin ötesinde, yerel siyaset ve ekonomik işbirlikleri aracılığıyla Balkanlar'daki etkisini artırmaya çalışmaktadır. Bu faaliyetler büyük ölçüde diplomatik ve ekonomik araçlar üzerinden yürütülmektedir.

Bu nedenle Balkanlar, klasik anlamda bir vekâlet savaşı (proxy war) sahası olmaktan ziyade, çok boyutlu bir rekabet alanı olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, bölgede askeri unsurların tamamen yok sayılması da mümkün değildir. Örneğin, Sırbistan'ın Rusya ve Çin menşeli silah sistemlerini tedarik etmesi, bölgesel askeri dengelerde değişimlere işaret etmektedir. Benzer şekilde ABD'nin bölgedeki askeri tatbikatları ve finansal destek mekanizmaları da bu rekabetin farklı boyutlarını yansıtmaktadır. Genel olarak büyük güçler Balkanları, doğrudan çatışmadan ziyade diplomasi ve çok taraflı

etkileşimler üzerinden rekabetin sürdürüldüğü bir alan olarak görmektedir. Balkan liderleri arasındaki etkileşimler de çoğunlukla doğrudan çatışma hatları yerine yatırımlar, ortak bildirimler ve çok taraflı zirveler üzerinden şekillenmektedir.

Sonuç

ABD, Rusya ve Çin'in Balkanlardaki politikaları, bölge ülkelerini farklı araçlar aracılığıyla etkileyen çok katmanlı bir güç rekabeti oluşturmaktadır. ABD, Batı Balkanları NATO ve ekonomik işbirlikleri yoluyla Batı sistemine entegre etmeye çalışmakta; Rusya enerji ve kültürel/ideolojik araçlar üzerinden mevcut nüfuz alanını sürdürmeyi hedeflemekte; Çin ise altyapı yatırımları ve finansman imkanları aracılığıyla bölgedeki varlığını güçlendirmektedir.

Bu çok yönlü rekabetin en belirgin şekilde gözlemlendiği ülkelerden biri Sırbistan'dır. Sırbistan yönetimi, izlemekte olduğu dengeleme stratejisi kapsamında hem Batı ile entegrasyon sürecini sürdürmekte hem de Rusya ve Çin ile stratejik ilişkilerini korumaktadır. Örneğin, Sırbistan'ın Çin'den gelişmiş silah sistemleri tedarik etmesi ve aynı zamanda NATO programlarıyla işbirliğini devam ettirmesi, bu denge politikasının somut bir yansıması olarak değerlendirilmektedir.

Son dönemdeki gelişmeler dikkate alındığında, Balkanlar'daki büyük güç rekabetinin yüksek yoğunluklu askeri çatışmalardan ziyade diplomatik nüfuz mücadelesi şeklinde ilerlemekte olduğu görülmektedir. Bu süreçte Balkan ülkeleri, kendi istikrarlarını koruyabilmek amacıyla farklı aktörler arasında denge kurmaya çalışan önemli aktörler olarak öne çıkmaktadır.

İlerleyen dönemde bu denge politikalarının ve güç unsurlarının nasıl evrileceği hem bölgesel hem de transatlantik stratejiler açısından önem arz etmektedir. Mevcut durumda jeopolitik rekabetin, Balkanlar'da doğrudan bir istikrarsızlık üretmekten ziyade, kontrollü rekabet ve işbirliği dinamikleri içinde şekillenmekte olduğu ifade edilmektedir.

KAYNAKÇA

Beeker, B. (2022). *Serbia's delicate balancing act: A case study of Serbia's foreign policy* (Master's thesis). University of North Carolina at Chapel Hill.

Goh, E. (2005). *Meeting the China challenge: The U.S. in Southeast Asian regional security strategies* (Policy Studies No. 16). East-West Center Washington.

Kuik, C.-C. (2008). *The essence of hedging: Malaysia and Singapore's response to a rising China*. *Contemporary Southeast Asia*, 30(2), 159–185.

Walker, C., & Ludwig, J. (2017). *Sharp power: Rising authoritarian influence*. National Endowment for Democracy.

Weissmann, M. (2023). Chinese and other foreign influence in Serbia and the Western Balkans: A tale of cooperation, competition, and distrust? *Connections: The Quarterly Journal*, 22(4), 9–26.

GIS Reports Online. (n.d.). U.S. diplomacy in the Western Balkans. <https://www.gisreportsonline.com/r/u-s-diplomacy-in-the-western-balkans/>

Small Wars Journal. (2025, November 5). China's rising influence in the Western Balkans. <https://smallwarsjournal.com/2025/11/05/china-s-rising-influence-in-the-western-balkans/>

Reuters. (2026, March 13). NATO partner Serbia admits buying Chinese missiles after photos leaked. <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/nato-partner-serbia-admits-buying-chinese-missiles-after-photos-leaked-2026-03-13/>

Atlantic Council. (n.d.). 2026 will be a big year in the Western Balkans: Here's what to watch. [\[will-be-a-big-year-in-the-western-balkans-heres-what-to-watch/\]\(https://www.atlanticcouncil.org/blogs/2026-will-be-a-big-year-in-the-western-balkans-heres-what-to-watch/\)

Jamestown Foundation. \(n.d.\). Moscow leverages extremism in the Balkans. <https://jamestown.org/moscow-leverages-extremism-in-the-balkans/>

Boston University, Pardee School of Global Studies. \(2021\). \[RPI01 Report\]. <https://www.bu.edu/pardee/files/2021/05/RPI01.pdf>

Center for European Policy Analysis \(CEPA\). \(n.d.\). Hidden costs: China's growing economic grip on Serbia. <https://cepa.org/article/hidden-costs-chinas-growing-economic-grip-on-serbia/>

Royal United Services Institute \(RUSI\). \(n.d.\). Russia and China in Serbia. \[https://static.rusi.org/rusi_pub_228_op_russia_china_serbia_final.pdf\]\(https://static.rusi.org/rusi_pub_228_op_russia_china_serbia_final.pdf\)

Radio Free Europe/Radio Liberty. \(2024\). Serbia, Xi visit and China relations. <https://www.rferl.org/a/serbia-xi-visit-china-relations-vucic-russia/32936674.html>

Nouwens, V., & Ferris, E. \(t.y.\). *Sino-Russian interests in Serbia: Competitive, coordinated or complementary?* Royal United Services Institute for Defence and Security Studies. \[https://static.rusi.org/rusi_pub_228_op_russia_china_serbia_final.pdf\]\(https://static.rusi.org/rusi_pub_228_op_russia_china_serbia_final.pdf\)

N1. \(n.d.\). *Vesti iz Srbije, regiona i sveta*. <https://n1info.rs/vesti/>

N1 Bosnia and Herzegovina. \(n.d.\). *N1 Bosnia and Herzegovina news portal*. <https://n1info.ba/>

N1 Croatia. \(n.d.\). *N1 Croatia news portal*. <https://n1info.hr/>

Kathimerini. \(n.d.\). *News from Greece and the world*. <https://www.ekathimerini.com/news/>

Bulgarian News Agency \(BTA\). \(n.d.\). *Bulgarian news agency news section*. <https://www.bta.bg/en/news/bulgaria>

Romania Insider. \(n.d.\). *News and analysis from Romania*. <https://www.romania-insider.com/>

Nova Makedonija. \(n.d.\). *News portal of North Macedonia*. <https://novamakedonija.com.mk/>

Kosovo Online. \(n.d.\). *Kosovo news portal*. <https://www.kosovo-online.com/>

CDM – Cafe del Montenegro. \(n.d.\). *Montenegro news portal*. <https://www.cdm.me/>

Gazeta Tema. \(n.d.\). *Albanian news portal*. <https://www.gazetatema.net/>

The Romania Journal. \(n.d.\). *Romania news and analysis portal*. <https://www.romaniajournal.ro/>](https://www.atlanticcouncil.org/blogs/2026-</p></div><div data-bbox=)

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER for DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

+90 216 310 30 40 info@dipam.org

+90 216 310 30 50 www.dipam.org

Merdivenköy Mah. Nur Sok. Business İstanbul
A Blok Kat:12 No:115, Kadıköy/İstanbul

YAZAR HAKKINDA

Çağlanur Küsmenoğlu, İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans eğitimine devam etmektedir. Akademik çalışmalarını uluslararası ilişkiler disiplini çerçevesinde derinleştirmekte; özellikle dış politika analizi, stratejik çalışmalar, kamu diplomasisi ve Balkanlar'ın bölgesel dinamikleri, Balkan-Avrupa Birliği ilişkileri ve demokratikleşme süreçleri üzerine yoğunlaşmaktadır.

Şubat 2026 itibarıyla Diplomatik İlişkiler ve Politik Araştırmalar Merkezi (DİPAM) bünyesinde çalışmalarını sürdürmekte; Balkan coğrafyasına yönelik güncel gelişmeleri izleyerek içerik analizi ve politika değerlendirmeleri gerçekleştirmektedir.